

Bijlage 1

HANDLEIDING OPNEMEN (DEELS) ANONIEME AANGIFTE / VERKLARING

Categorie	:	Overig
Afzender	:	College van procureurs-generaal
Adressaat	:	Hoofden van de parketten
Registratienummer	:	2006H001
Datum vaststelling	:	06-03-2006
Datum inwerkingtreding	:	01-04-2006
Geldigheidsduur	:	31-03-2010
Vervallen	:	Handleiding opnemen (deels) anonieme aangifte / verklaring (2002H001)
Wetsbepalingen	:	art. 190 en 226a WvSv
Relevante beleidsregels	:	-
Jurisprudentie	:	-
Bijlage(n)	:	-

Achtergrond

Het bestrijden van geweld op straat is gebaat bij een grote aangiftebereidheid door zowel slachtoffers als getuigen. In toenemende mate valt de ontwikkeling te bespeuren dat men echter alleen bereid is aangifte te doen, dan wel een verklaring wenst af te leggen indien men zelf verder geheel buiten beeld blijft. Hiertegenover staat echter dat het belang van de strafrechtspleging gediend is met gebruik van zo min mogelijk anonieme (getuigen)verklaringen.

Voor de bewijsvoering is het van belang over toetsbare verklaringen te beschikken, verklaringen op naam voldoen hier eerder aan dan anonieme verklaringen. Het bieden van (beperkte) anonimiteit dient derhalve beperkt te blijven tot uitzonderingsgevallen. Voor alle duidelijkheid zij hier opgemerkt dat deze handleiding zich richt tot medewerkers van het OM en opsporingsambtenaren, waardoor de mogelijkheden die de verdediging heeft (zoals bijv. de anonieme getuige à decharge) en die de RC ten dienste staan (ambtshalve of op verzoek van de verdediging beslissing tot het verlenen van anonimiteit of status van bedreigde getuige) niet uitgebreid in deze handleiding aan de orde komen.

Samenvatting

In deze handleiding wordt aangegeven welke mogelijkheden het Wetboek van Strafvordering biedt met betrekking tot het opnemen van aangiftes en/of verklaringen van personen die aangeven dat zij (gedeeltelijke) afscherming van hun persoonsgegevens wensen.

1. Begrippenkader

In deze handleiding worden de gebruikte begrippen melder, aangever en getuige als volgt gedefinieerd.

Melder: is geen juridisch begrip, wordt gebruikt om iemand aan te duiden die (al dan niet anoniem) een telefonisch) contact heeft met de politie, dat hij/zij wetenschap heeft van een strafbaar feit. Een dergelijke melding levert geen aangifte of getuigenverklaring op, doch kan wel als sturingsinformatie door de politie gebruikt worden.

Aangever: degene die kennis draagt van een strafbaar feit en daarvan aangifte doet bij de politie (art. 161 Sv)

Getuige: iemand die omtrent een strafbaar feit door de politie, de OvJ, de RC of de rechter in het kader van respectievelijk een opsporingsonderzoek, een gerechtelijk vooronderzoek of een onderzoek ter terechtzitting wordt gehoord naar aanleiding van diens mogelijke waarneming van een strafbaar feit.

N.B. De CIE-informant blijft in deze handleiding buiten beschouwing omdat daarvoor aparte regelgeving bestaat.

2. Wanneer opnemen van een (partieel) anonieme aangifte/verklaring?

Indien zich een persoon bij de politie meldt die aangeeft alleen te willen verklaren indien anonimiteit gegarandeerd is, dient allereerst nagegaan te worden waardoor de wens tot anonimiteit wordt ingegeven. Het is van groot belang eerst helder te krijgen of sprake is van een reële angst bij de getuige/aangever. Goede voorlichting door degene die de verklaring opneemt, speelt hier een belangrijke rol.

Aspecten die verder een rol kunnen spelen bij het beoordelen of de getuige/aangever terecht angst heeft, zijn:

- de aard en ernst van het delict in casu;
- aantal getuigen;
- de (eventuele) relatie getuige/aangever en verdachte;
- de antecedenten van de verdachte (indien bekend);
- de omstandigheden in de privésfeer van de getuige/aangever.

Afhankelijk van de uitkomst van deze beoordeling kan het wenselijk geacht worden dat (een bepaalde mate van) afscherming van identiteit aan de getuige/aangever wordt geboden.

De politie dient zich te realiseren dat het niet mogelijk is om zelfstandig toezeggingen aan getuigen/aangevers te doen omtrent afscherming van de identiteit. In alle gevallen, met uitzondering van het domicilie kiezen, zal overleg met de officier van justitie (OvJ) noodzakelijk zijn.

De OvJ dient zich te realiseren dat de afscherming van de identiteit, met uitzondering van het domicilie kiezen, alleen mogelijk is na toewijzing van de vordering ex artikel 190, lid 2, WvSv door de RC.

Zowel politie als OM dient zich te realiseren dat in een aantal gevallen het door de positie van de getuige/aangever op voorhand al onmogelijk is om bepaalde afscherming te bieden, bijvoorbeeld bij getuigen/aangevers uit de (naaste) omgeving van de verdachte.

3. Bestaande mogelijkheden (deels) anonieme aangifte/verklaring

3.1 Domicilie kiezen

De getuige/aangever kan in plaats van het opgeven van zijn werkelijke woon- of verblijfplaats domicilie kiezen bijvoorbeeld op het adres van het politiebureau waar de verklaring c.q. aangifte opgenomen wordt. Hiervoor zijn geen extra maatregelen noodzakelijk.

De delicten waar deze vorm van anonimiteit kan worden geboden, zijn niet beperkt; omgevingsfactoren kunnen hierbij een belangrijke rol spelen.

Dit is de minst ingrijpende vorm van het bieden van enige vorm van anonimiteit. De politie kan deze vorm van anonimiteit zelfstandig aanbieden. De mogelijkheid beschermt de privacy van de getuige/aangever en doet daarnaast geen afbreuk aan verdedigingsrechten.

De getuige/aangever is echter wel bij naam bekend en kan nog steeds opgeroepen worden om bij de rechter-commissaris (RC) en/of ter terechtzitting een verklaring af te leggen.

De politie dient zich hierbij tevens te realiseren dat indien voor deze optie gekozen wordt zij dient in te staan voor de uitreiking van de oproeping van getuige/aangever in voorkomende gevallen. Deze verantwoordelijkheid van de politie geldt in het gehele opsporings- en vervolgingstraject en kan zich derhalve over een langere periode (mogelijk jaren) uitstrekken.

3.2 Beperkt anonieme getuige

Een getuige/aangever kan op grond van art. 190 lid 2 Sv aangemerkt worden als een beperkt anonieme getuige. Hiervoor is een aparte vordering van de officier van justitie bij de RC nodig. Beseft dient te worden dat in dit artikel gesproken wordt over de getuige die door de RC gehoord wordt. Het feit dat een vordering van de OvJ noodzakelijk is en dat de RC beslist, geeft al aan dat de politieman die de verklaring/aangifte opneemt hier niet ter plaatse over kan beslissen. Er zal altijd overleg met de OvJ noodzakelijk zijn, en dan nog dient de beslissing van de RC afgewacht te worden alvorens een getuige/aangever toegezegd kan worden dat een deel van zijn identiteit afgeschermd zal worden.

De delicten waar deze vorm van anonimiteit kan worden geboden, zijn niet wettelijk beperkt tot bepaalde categorieën. De RC zal in zijn beslissing afwegen of er een gegronde vermoeden bestaat dat de getuige door het afleggen van zijn verklaring overlast zal ondervinden of in de uitoefening van zijn beroep zal worden belemmerd.

Deze vorm van aanbieden van enige anonimiteit gaat verder dan het domicilie kiezen zoals onder 3.1 genoemd is. Ook hier dient echter steeds duidelijk gemaakt te worden dat een getuige/aangever die conform deze procedure is aangemerkt als een beperkt anonieme getuige, nog steeds opgeroepen kan worden om ter terechtzitting een verklaring af te leggen. In dergelijke gevallen kunnen bepaalde

vragen naar de identiteit van de getuige afgehouden worden en is het eveneens mogelijk om maatregelen te nemen waardoor de getuige minder snel herkenbaar is, bijvoorbeeld het gebruik van valse snorren en pruiken.

3.3 Bedreigde getuige

Voor iemand uit de (naaste) omgeving van de verdachte blijft het echter moeilijk om op deze manier anoniem te blijven.

De getuige/aangever kan op grond van art. 226a Sv aangemerkt worden als een bedreigde getuige (hiervoor is een beslissing van de RC noodzakelijk).

Teneinde deze vorm van anonimiteit te verkrijgen moet de OvJ een vordering, dan wel de getuige/aangever een verzoek, bij de RC indienen. Ook hier geldt dat de status van bedreigde getuige alleen verleend kan worden door de RC. De politiemann die de verklaring/aangifte opneemt, kan hier ter plaatse dus niet over beslissen. Er zal altijd overleg met de OvJ noodzakelijk zijn.

Het is van groot belang zich te realiseren dat deze optie slechts mogelijk is indien het een getuige/aangever betreft van een ernstig strafbaar feit. Hierbij dient gedacht te worden aan levensdelicten, georganiseerde vormen van criminaliteit en zware geweldsdelicten. Als de getuige/aangever al op een of andere manier in het dossier voorkomt, kan hij in geen geval meer de status van bedreigde getuige krijgen. Ook als de getuige/aangever op enigerlei wijze in de omgeving van de verdachte verkeert, wordt het vrijwel onmogelijk om de identiteit van de getuige geheim te houden.

Eigenlijk is in de praktijk de optie van bedreigde getuige alleen zonder risico bruikbaar voor de toevallige passant die getuige is van een ernstig strafbaar feit.

Is de status van bedreigde getuige eenmaal door de RC definitief verleend, dan is deze onherroepelijk. Er kunnen zich tijdens de terechtzitting echter wel ontwikkelingen voordoen waardoor het niet mogelijk is de identiteit van de getuige geheel afgeschermd te houden. Een 100% waarborging van de anonimiteit van de getuige/aangever kan derhalve niet worden gegeven.